

CZUCH, CZUCH

CD. Tomasz Fopke. Weronika Korthals-Tartas. Dorota Muża-Szlas. Jerzy Stachurski. *Zamalënił sã mak. Piosenki kaszubskie dla dzieci*.^{1, 2, 3} Zawiera utwory autorstwa Tomasza Fopke, wykonane przez uczniów i pedagogów PSM I st. w Wejherowie i Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Kostkowie: *Aùtkò-nocka* (12-13); *Blónka Zofka* (14-15, muz. W. Korthals-Tartas); *Brijfka* (16-17, muz. D. Muża-Szlas); *Bùczka tuńcôrka* (18-19, muz. W. Korthals-Tartas); *Bùwrón* (20-22, muz. J. Stachurski); *Còrnã* (23); *Czej czerwòny je wid* (24-25); *Czuch, czuch* (26-27); *Délòkùlòk* (28-29, muz. D. Muża-Szlas); *Knëpelk* (30-31, muz. D. Muża-Szlas); *Lëtrów wagarczy* (32-33, muz. D. Muża-Szlas); *Mùzónka* (34-35; muz. D. Muża-Szlas); *Pajk czichraj* (36-37, muz. W. Korthals-Tartas); *Skrzëpi zëmë wóz* (38-39); *Tidzëń wkól* (40-41); *Tómkòwé wstòjanié* (42-43); *Zamalënił sã mak* (44-45); *Zapitó* (46-47, muz. J. Stachurski); *Zestąpił smrok* (48-49, muz. D. Muża-Szlas); *Żółwiu* (50-51, muz. J. Stachurski). Kierownictwo muzyczne: Dorota Muża-Szlas, pomysł, redakcja i koordynacja projektu: Tomasz Fopke; Aranżacje: Ryszard Borysionek. Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. Gdańsk 2019

CD *Czë mùcha mò jãzëk? – Wiérztë dlô dzeczy. Akademia Bajki Kaszubskiej część 6*, Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, Gdańsk 2016. Zawiera wiersze autorstwa

i w wykonaniu Tomasza Fopke: *A czemù?Autkò-nocka, Bómk, Brëlä, Bùten – bënë, òb lato – w zëmie, Celeczé miłotczy, Chòranka ò Jezëskù, Chòwné spiéwë, Chrap!, Chto sã mëje, Cyfrów klasa, Czej czerwòny je wid, Czej do noska, Czej trzeba grzëba..., Czerwińcowò wanoga, Czuch, czuch, Deszczkù, pòj, Drëszka pòdëszka, Drzewné gùtorzenié, Dze je Mëma?, Farwny pałac, Fligrowanié, Grif i Gduńsk, Jedze bana, Jesénné czarë, Jò jem mòłò, Kaszëbsczy mazur, Kròsniãta nipòcãta, Lato słuńcã malowóné, Lato, co të na to?, Latowò frantówka, Lecy mùcha, Lëgòtka na szkòłã, Marinarsko spiéwka, Mòja Tatczëzna, Mòłò rzecz, Mùszka kòl tószka, Na kòle, Na mòjim laptopie, Nieba sprzãtanié, Niekòchóny tószk, Nipòcé lata pòmiónë, Òb lato, Òjczëzna, Òpòwiòstka mùszelczy, Piecze mëszka plinçe, Plëtë, Pòbùdka ògròdka, Pòmión, Pón generòł, Pùjk, Rëmë zëmë, Skòczã w górã, Skrzëpi zëmë wóz, Skwiérczk, Słuńce swiëcy, So wakacjãjã!, Spiéwka kòwòla, Spij, malinkò mòja mëgò, Spòrtë-szòrtë, Szãtopórka dzeczyjnëch dzeczy, Szëcògòdowi darënk, Szpacérk z tószkã, Szpòsuj pò nosu!, Szwatołczënë snienié, Ta scana, Tidzëń wkól, To jò!, Tómkòwé wstòjanié, Tómk-sómk, W balã, W mòji jizbie, Wanóžka, Witaminczi, Witòj, szkòto!, Z szafë spadłé, Zabiéróm na wanogã, Zamalënił sã mak, Zwierzińc, Zymk.*

Anna Orlikowska. „Czë mucha mò jãzëk? Na to pytanie odpowiadał dzieciom z gminy Brusy Tomasz Fopke podczas spotkania autorskiego w dniu 14 lutego br., na którym promowano nową książkę dla dzieci „Czy mucha ma język?” w języku kaszubskim. Nie lada wyzwanie czekało autora, który na spotkaniu gościł 200 dzieci ze szkół podstawowych w Rolbiku,

¹ Dark Majkòwsczi. Lucyna Radzymińskò. Nowé pòmòce dlô szkòlnëch. Pomerania nr 4 (541), kwiecień 2020, s. 7.

² MOD. *Uczniowie nagrali płytę po kaszubsku*. Express powiatu Wejherowskiego. Gwe24.pl. piątek, 29 listopada 2019 rok, nr 46 (625), s. 10, fot.

³ Dorota Muża-Szlas. *Zamalënił sã mak, czyli nowa płyta z piosenkami w języku kaszubskim*, w: Wejherowski Rocznik Kulturalny 6, Wejherowo 2020, s. 108-111.

Męcikale, Zalesiu, Kosobudach, Czyczkowach, Lubni i Brusach. Dzieci aktywnie włączały się w rozmowę z autorem i uczyły się nowych wyrazów w języku kaszubskim. Czytanie wierszy i słuchanie opowiadań w języku kaszubskim bardzo podobało się małym uczestnikom. Tomasz Fopke zafundował dobrą zabawę i miłe niespodzianki dzieciom. Było rapowanie, taniec Hip-hop i wspólne czytanie wierszy po kaszubsku. Po spotkaniu nie obce już są dzieciom nazwy zwierząt gospodarskich, o których dowiedziały się z wiersza *Chòwné spiéwë*. Wspólne „muzyczne” czytanie wiersza *Czuch, czuch* dodało dzieciom energii i głośno akcentowały refren. O tym co straszy i za pomocą czego zlikwidować strach dzieci dowiedziały się z wiersza *Drësza pòdësza*. Piękny wiersz o ojczyźnie pt. *Òjczëzna* dzieci przeczytały wspólnie z autorem. *Czë mucha mò jãzëk?* był ostatnim wierszem, który Pan Tomasz przeczytał uczestnikom spotkania. Potem były pytania. Dzieci zaskakiwały autora zarówno pytaniami dotyczącymi jego twórczości, jak i dotyczącymi prywatnej sfery życia autora. Najwięcej pytań było związanych z muchą. Pytano się autora czy faktycznie mucha ma język, do czego jej służy. Z sali padło nawet pytanie *Dlaczego Pan nas straszy?* To całkowicie rozbroiło autora, który przychodząc na zebranie nie miał najmniejszego zamiaru w przestraszaniu bruskich dzieci.

Po niekończących się pytaniach podziękowano Panu, który gościł w Brusach i rozpoczęło się wydawanie autografów oraz robienie pamiątkowych zdjęć, z: <http://www.ckibbrusy.pl/podlinki/fotogaleria-1848.html>

2013 – koordynacja autorskiego projektu edukacyjnego „Na kaszëbską nótã”. Składa się on z 24 lekcji, opartych na tekstach piosenek kaszubskich. Każda lekcja rozpoczyna się wprowadzeniem, potem jest szkolne przedstawienie na temat, a kończy się wykonaniem piosenki. Realizacja tego wielkiego projektu możliwa był dzięki współpracy Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, Twojej Telewizji Morskiej, Państwowej Szkoły Muzycznej I st. im. Fryderyka Chopina w Wejherowie, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie oraz szkół w: Głodnicy, Starej Hucie, Luzinie, Glinczu, Orlu, Wejherowie, Chłapowie, Tuchomiu (gm. Żukowo), Borzestowie, Skrzeszewie, Wierzchucinie, Sierakowicach, Jeleńskiej Hucie, Górze, Koleczkowie, Bytowie, Rumi, Pomieczynie, Lubocinie, Gowidlinie i Swarzewie. Dzięki projektowi zapoznać można się z różnymi odmianami języka kaszubskiego, m.in. z dialektem belockim.

Aranżacji instrumentalnej 24 współczesnych kaszubskich piosenek autorstwa Weroniki Korthals-Tartas, Jerzego Stachurskiego i Tomasza Fopke podjął się z powodzeniem Ryszard Borysionek. Są to: *Gòtëjã zupkã*, *Lato, co tã na to*, *Na moim laptopie* (muz. W. Korthals-Tartas), *Remùsowa cza-cza*, *Kròsniãta-nipòcãta* (muz. J. Stachurski), *Chòwné spiéwë*, *Jem nôlepsi*, *Pón generól* (muz. W. Korthals-Tartas), *Farwny pałac*, *Cyfrów klasa*, *Niekòchóny tósz*, *Czuch, czuch*, *Tómkòwé wstòjanié*, *Mój kòsziczek*, *Aùtkò-nocka*, *Piecze mészka plinçe* (muz. W. Korthals-Tartas), *W mòji jizbie* (muz. W. Korthals-Tartas), *Tidzén wkól*, *Czej czerwóny je wid*, *Còrnã*, *Ania potka*, *Skrzëpi zëmë mòrz*, *Zamalënił sã mak*.

Koordynacja nagrań lekcji w muzeum spoczywała na barkach Romana Drzeżdżona. Nagrania w szkole muzycznej koordynowała dyrektor szkoły Dorota Muża-Szlas. Zdjęcia i montaż telewizyjny były dziełem Sławomira Podwojskiego i Patryka Zaputowicza (TTM). Lektury dostępne są pod adresem:

<http://www.telewizjattm.pl/nasze-programy/80-2.html>

Tomasz Fopke „Piosenki dla knòpika i dzéwczãtka, Piosenki kaszubskie dla małych dzieci”⁴, Wydawnictwo Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, Chwaszczyno-Gdańsk 2011. Zawiera piosenki:

Hamkù (s. 7),

---

⁴ Witostawa Frankowska. *Muzyka Kaszub publikowana drukiem*, w: „Kaszëbskò smara. Oficyny wydawnicze Kaszub. Działalność i znaczenie” pod red. Daniela Kalinowskiego, Akademia Pomorska w Słupsku, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, 2021, s. 373.

Mòja Mëma na zymkù (s. 8),
Mòja Mëma przë mie je (s. 9),
Lecy mùcha (s. 10),
Cëchò-głosno (s. 11),
Terò (s. 12),
Ania pòtka (s. 13),
Tidzén wkól (s. 14),
Czuch, czuch (s. 15),
Mój kòsziczek (s. 16),
Dobri dzén (s. 17),
Czej czerwòny je wid (s. 18),
Còrnã (s. 19),
Słùnce swiécy (s. 20),
Farwny pałac (s. 21),
Skóczã w górã (s. 22),
Gòtëjã zupkã (s. 23),
Cyfrów klasa (s. 24),
Grif i Gduńsk (s. 25),
Aùtkò-nocka (s. 26).

Tomasz Fopke. Weronika Korthals-Tartas. Dorota Muża-Szlas. Jerzy Stachurski. *Zamalëniť sã mak. Piosenki kaszubskie dla dzieci.*⁵ Zawiera utwory autorstwa Tomasza Fopke, wykonane przez uczniów i pedagogów PSM I st. w Wejherowie i Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Kostkowie: *Aùtkò-nocka* (12-13); *Blónka Zofka* (14-15, muz. W. Korthals-Tartas); *Brifka* (16-17, muz. D. Muża-Szlas); *Bùczka tuńcòrka* (18-19, muz. W. Korthals-Tartas); *Bùwrón* (20-22, muz. J. Stachurski); *Còrnã* (23); *Czej czerwòny je wid* (24-25); *Czuch, czuch* (26-27); *Délòkùlòk* (28-29, muz. D. Muża-Szlas); *Knëpelk* (30-31, muz. D. Muża-Szlas); *Lëtrów wagarczy* (32-33, muz. D. Muża-Szlas); *Mùzónka* (34-35; muz. D. Muża-Szlas); *Pajk czichrajk* (36-37, muz. W. Korthals-Tartas); *Skrzëpi zëmë wóz* (38-39); *Tidzén wkól* (40-41); *Tómkòwé wstòjanié* (42-43); *Zamalëniť sã mak* (44-45); *Zapitóm* (46-47, muz. J. Stachurski); *Zestqpiť smrok* (48-49, muz. D. Muża-Szlas); *Żółwiu* (50-51, muz. J. Stachurski). Gdańsk 2019.

„Kaszubski Śpiewnik Szkolny”⁶ pod red. Witosławy Frankowskiej, REGION, MPiMKP w Wejherowie 2016. Zawiera: *Piecze mëszka plinë* (muz. Weronika Korthals-Tartas, s. 12-13), *Mój kòsziczek* (s. 14), *Gòtëjã zupkã* (s. 15), *Witaminczi* (s. 16), *Còrnã* (s. 17), *Schòwóny* (s. 18-19), *Czuch, czuch* (s. 20), *Ania pòtka* (s. 21), *Elektrisz* (muz. Tadeusz Dargacz, s. 22-23), *Pòrénk na òbòrze* (muz. Jerzy Stachurski, s. 24-25), *Lecy mùcha* (s. 26), *Pón generòł* (muz. Weronika Korthals-Tartas, s. 30-31), *Cyfrów klasa* (s. 32), *Czej czerwòny je wid* (s. 33), *Cëchò-głosno* (s. 34), *Pòmion* (muz. Jerzy Stachurski, s. 35), *Mój tósz* (muz. Jerzy Stachurski, s. 48-49), *Szpacérka z tószã* (muz. Karol Krefta, s. 50-51), *W mòji jizbie* (muz. Weronika Korthals-

⁵ Witosława Frankowska. *Muzyka Kaszub publikowana drukiem*, w: „Kaszëbskò smara. Oficyny wydawnicze Kaszub. Działalność i znaczenie” pod red. Daniela Kalinowskiego, Akademia Pomorska w Słupsku, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, 2021, s. 373.

⁶ „O Kaszubskim Śpiewniku Szkolnym z Witosławą Frankowską rozmawia Beata Felczykowska”, w: Wejherowski Rocznik Kulturalny 3, Wejherowo 2016, s. 94-97.

Tartas, s. 54-55), *Drëszka- pòdëszka* (s. 56-57), *Na mòjim laptopie* (muz. Weronika Korthals-Tartas, s. 58-59), *Ta scana* (muz. Jerzy Stachurski, s. 60-61), *Jò jem mòlò* (muz. Jerzy Stachurski, s. 62-63), *Tacówka* (muz. Karol Krefta, s. 64-65), *Mòja Mëma na zymkù* (s. 68-69), *Frantóweczka dlò Mëmë* (muz. Waclaw Kirkowski, s. 70-71), *Mëmie – chòrankã w pòdzãkã* (muz. Jerzy Stachurski, s. 72-73), *Dze je Mëma?* (muz. Jerzy Stachurski, s. 74-75), *Zamalënił sã mak* (s. 76-77), *Pòbaw sã, tatku* (s. 78-79), *Mòdlëtna za starków* (s. 80-81), *Kròsniãta-nipòcãta* (muz. Jerzy Stachurski, s. 88-89), *Szëcògòdowi darënk* (muz. Jerzy Stachurski, s. 92-93), *Witòj, szkòlo* (s. 98-99), *Szkòlë witanié* (muz. Jerzy Stachurski, s.100-101), *Z szafë spadlë* (s. 102-103), *Lëgòtka na szkòlã* (muz. Waclaw Kirkowski, s. 104-105), *Lëczëk na jimrã* (muz. Waclaw Kirkowski, s. 106-107), *Tòmkòwé wstòjanié* (s. 108-109), *Pòrënkòwi cwiczënk* (muz. Waclaw Kirkowski, s. 112-113), *Spòrtë-szpòrtë* (s. 114-115), *Jem nôlepsi!* (s. 116-117), *W balã* (muz. Jerzy Stachurski, s. 118-119), *Na kòle* (muz. Jerzy Stachurski, s. 120-121), *Dzywny tuhc* (muz. Tadeusz Dargacz, s. 142-143), *Kaszëbsczì mazur* (muz. Jerzy Stachurski, s. 144-145), *Remùsowò cza-cza* (s. 146-147), *Plëtë* (muz. Jerzy Stachurski, s. 160-161), *Do ùzdrzeniò* (muz. Jerzy Stachurski, s. 164-165), *Latowò frantówka* (muz. Jerzy Stachurski, s. 166-167), *Òb lato* (muz. Jerzy Stachurski, s. 168-169), *Jesénné czarë* (muz. Waclaw Kirkowski, s. 176-177), *Czej trzeba grzëba* (s. 178-179), *Zëmòwò żuzónka* (muz. Jerzy Stachurski, s. 190-191), *Rëmë zëmë* (muz. Jerzy Stachurski, s. 192-193), *Biòli rock and roll* (sł. 194-195), *Sztridë wiatrów* (muz. Jerzy Stachurski, s. 204-205), *Zabiéróm na wanogã* (muz. Jerzy Stachurski, s. 206-207), *Zle sã spòzniec* (s. 210-211), *Wanózka* (muz. Waclaw Kirkowski, s. 214-215).